

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 6 czerwca 2022 r.

Pozycja 112

POSTANOWIENIE

z dnia 8 marca 2022 r.

Sygn. akt Ts 160/21

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Bartłomiej Sochański,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej [...] w sprawie zgodności:

art. 77 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (Dz. U. Nr 19, poz. 147, ze zm.) w związku z art. 69 tej ustawy „w brzmieniu obowiązującym w dacie powstania hipoteki zwykłej”, w związku z art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 26 czerwca 2009 r. o zmianie ustawy o księgach wieczystych i hipotece oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 131, poz. 1075) z art. 64 ust. 1 i ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

UZASADNIENIE

1. W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 17 maja 2021 r. (data nadania) [...] z siedzibą w N. w Republice C. (dalej: skarżąca), reprezentowana przez pełnomocnika z wyboru, wystąpiła z żądaniem przytoczonym na tle następującego stanu faktycznego.

Pozwem z 29 lipca 2016 r. skarżąca wniosła o zasądzenie od A.K. (dalej: pozwany) kwotę 40 000 franków szwajcarskich (CHF) wraz z odsetkami według stopy 35% w skali roku, liczonymi od 30 lipca 1999 r. do dnia zapłaty. Podstawę roszczenia stanowiła przedwstępna umowa sprzedaży nieruchomości, zawarta między pozwanym a C.N. W ramach tej umowy pozwany zobowiązał się sprzedać C.N. oznaczoną w niej nieruchomość za kwotę 400 000 CHF i przyjął od niego zaliczkę w wysokości 40 000 CHF. Umowa zastrzegła prawo C.N. do odstąpienia od umowy w określonym terminie. Dla zabezpieczenia zwrotu wpłaconej zaliczki pozwany ustanowił na nieruchomości hipotekę zwykłą w wysokości 40 000 CHF wraz z odsetkami w wysokości 35% w skali roku na rzecz C.N. Następnie C.N. odstąpił od umowy, wezwał pozwanego o zwrot zaliczki wraz z odsetkami, po czym przeniósł wierzytelność na skarżącą. Sprawę skierowano do rozpoznania w postępowaniu zwykłym przed Sądem Okręgowym w Ł. Postanowieniem tego sądu z 11 stycznia 2017 r. (sygn. akt [...]) postępowanie zostało zawieszone do czasu prawomocnego zakończenia postępowania przed innym sądem okręgowym w sprawie o ubezwłasnowolnienie pozwanego. Postępowanie

zostało podjęte postanowieniem z 5 czerwca 2019 r. z udziałem kuratora dla ubezwłasnowolnionego częściowo pozwanego.

Wyrokiem Sądu Okręgowego w Ł. z 30 września 2019 r. (sygn. akt [...]) zasądzono od pozwanego na rzecz skarżącej kwotę 40 000 franków szwajcarskich, zastrzegając pozwanemu prawo do powoływania się w toku postępowania egzekucyjnego na ograniczenie jego odpowiedzialności do wskazanych nieruchomości oraz oddalono powództwo w pozostałym zakresie, a także orzeczono o kosztach postępowania. W uzasadnieniu wyjaśniono, iż roszczenie powoda o zasądzenie kwoty głównej i odsetek podlega oddaleniu jako przedawnione, jednak w trybie art. 319 k.p.c. należało uwzględnić powództwo skarżącej o ograniczenie odpowiedzialności pozwanego do nieruchomości oznaczonej w przedwstępnej umowie sprzedaży – w przypadku uwzględnienia, podniesionego przez pozwanego zarzutu przedawnienia. Jednak wobec tego, że zakres odpowiedzialności dłużnika hipotecznego co do odsetek ustawowych wyznacza art. 69 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (Dz. U. Nr 19, poz. 147, ze zm.; dalej: u.k.w.h.) w brzmieniu obowiązującym przed 20 lutego 2011 r. (art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 26 czerwca 2009 r. o zmianie ustawy o księgach wieczystych i hipotece oraz niektórych innych ustaw; Dz. U. Nr 131, poz. 1075), a w przypadku przedawnienia długu osobistego, odpowiedzialność dłużnika rzeczowego, z uwagi na art. 77 zdanie drugie u.k.w.h., mogłaby obejmować również odsetki, które uległy przedawnieniu lecz mieściły się w sumie hipoteki kaucyjnej, a nie hipoteki zwykłej, sąd nie znalazł podstaw do ich zasądzenia na rzecz skarżącej. Niezależnie od powyższych ustaleń, powództwo w zakresie roszczenia o zasądzenie żądanych odsetek należało, zdaniem sądu oddalić również z uwagi na art. 58 § 2 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93, ze zm.; dalej: k.c.), zgodnie z którym nieważna jest czynność prawna sprzeczna z zasadami współżycia społecznego. Zdaniem sądu odsetki określone na poziomie 35% w skali rocznej nie znajdują stosownej podstawy prawnej, gdyż zgodnie z art. 481 § 2² k.c. (w brzmieniu obowiązującym od 1 stycznia 2016 r.), jeżeli wysokość odsetek za opóźnienie przekracza wysokość odsetek maksymalnych za opóźnienie, należą się odsetki maksymalne za opóźnienie.

Wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Ł. z 21 grudnia 2020 r. (sygn. akt [...]; dalej: wyrok Sądu Apelacyjnego) oddalono apelacje obu stron i orzeczono o kosztach postępowania. We wniesionej skardze wyrok ten wskazano jako ostateczne rozstrzygnięcie o konstytucyjnych wolnościach lub prawach, o którym mowa w art. 79 ust. 1 Konstytucji oraz art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK.

2. Zarządzeniem Prezesa Trybunału Konstytucyjnego z 18 czerwca 2021 r. (doręczonym 14 lipca 2021 r.) skarżąca została wezwana do usunięcia braków formalnych skargi konstytucyjnej. Pismem z 21 lipca 2021 r. (data nadania) skarżąca ustosunkowała się do otrzymanego zarządzenia.

Trybunał Konstytucyjny postanowieniem z 30 sierpnia 2021 r., działając na podstawie art. 78 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393), zawiesił postępowanie do czasu rozpoznania skargi kasacyjnej wniesionej przez skarżącą od wyroku Sądu Apelacyjnego w Ł. Postanowieniem Sądu Najwyższego z 17 listopada 2021 r. (sygn. akt [...]) odmówiono przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Odpis postanowienia został Trybunałowi doręczony 16 grudnia 2021 r. Dlatego postanowieniem z 16 lutego 2022 r. Trybunał Konstytucyjny podjął zawieszone postępowanie.

3. Skarżąca zarzuciła niekonstytucyjność art. 77 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (Dz. U. Nr 19, poz. 147, ze zm.) w związku z art. 69 tej ustawy „w brzmieniu obowiązującym w dacie powstania hipoteki zwykłej”, w związku

z art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 26 czerwca 2009 r. o zmianie ustawy o księgach wieczystych i hipotece oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 131, poz. 1075), gdyż zdaniem skarżącej, stanowiąc podstawę wyroku Sądu Apelacyjnego w Ł. z 21 grudnia 2020 r. (sygn. akt [...]), doprowadziły do naruszenia zasady równej ochrony innych praw majątkowych przez nieusprawiedliwione zróżnicowanie sytuacji wierzycieli hipotecznych w zakresie zabezpieczenia hipotecznego roszczenia odsetkowego po przedawnieniu należności głównej (art. 64 ust. 1 i ust. 2 Konstytucji).

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje.

Na podstawie art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym. Zgodnie z art. 61 ust. 4 u.o.t.p.TK Trybunał wydaje postanowienie o odmowie nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu, jeżeli skarga nie spełnia wymogów określonych w ustawie i usunięcie jej braków nie jest możliwe, gdy braki te nie zostały usunięte w terminie albo gdy skarga jest oczywiście bezzasadna.

Jak stanowi art. 79 ust. 1 Konstytucji każdy, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone, ma prawo, na zasadach określonych w ustawie, wnieść skargę do Trybunału Konstytucyjnego w sprawie zgodności z Konstytucją ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o jego wolnościach lub prawach albo o jego obowiązkach określonych w Konstytucji. Skarga konstytucyjna jako środek prawny inicjujący postępowanie przed Trybunałem Konstytucyjnym ma zatem charakter abstrakcyjno-konkretny, gdyż jej wniesienie wymaga wykazania: naruszenia prawa podmiotowego i ostatecznego orzeczenia jako środka naruszenia (elementy kontroli konkretnej) oraz niekonstytucyjności podstawy prawnej orzeczenia (element kontroli abstrakcyjnej), a także istnienia związku pomiędzy naruszeniem prawa podmiotowego a pozostałymi przesłankami (zob. wyroki pełnego składu TK z: 17 lipca 2013 r., sygn. SK 9/10, OTK ZU nr 6/A/2013, poz. 79; 25 września 2019 r., sygn. SK 31/16, OTK ZU A/2019, poz. 53 oraz postanowienie pełnego składu TK z 11 czerwca 2008 r., sygn. SK 48/07 OTK ZU nr 5/A/2008, poz. 93). Trybunał Konstytucyjny oceniając zatem sposób naruszenia wskazany w skardze konstytucyjnej, związany jest zarówno zakresem zaskarżenia (art. 67 ust. 1 u.o.t.p.TK), jak i treścią załączonych do skargi konstytucyjnej orzeczeń (art. 53 ust. 2 pkt 1-2 u.o.t.p.TK). Z mocy art. 53 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p.TK ciężar uzasadnienia zarzutu niezgodności kwestionowanego przepisu ze wskazaną konstytucyjną wolnością lub prawem skarżącego, z powołaniem argumentów lub dowodów na jego poparcie, spoczywa bowiem na skarżącym (zob. postanowienie pełnego składu TK z 22 lipca 2015 r., sygn. SK 20/14, OTK ZU nr 7/A/2015, poz. 115).

Zarzut naruszenia konstytucyjnych wolności lub praw skarżąca związała z hipotecznym zabezpieczeniem roszczenia odsetkowego przedawnionej należności głównej, uzależnionym od formy hipoteki: zwykłej bądź kaucyjnej. Zdaniem skarżącej okoliczność ta doprowadziła do częściowego oddalenia jej powództwa o zapłatę. Konfrontacja tego zarzutu z treścią orzeczeń wydanych w sprawie objętej wniesioną skargą konstytucyjną prowadzi jednak do następującego wniosku. Częściowe oddalenie powództwa stanowiło konsekwencję nie tylko zastosowania – jak przekonuje skarżąca – kwestionowanych w skardze przepisów, lecz uznania, iż w okolicznościach tej sprawy roszczenie o zapłatę od ubezwłasnowolnionego częściowo pozwanego, odsetek w wysokości 35% w skali roku, liczonych od kwoty 40 000 franków szwajcarskich (CHF) począwszy od 30 lipca 1999 r. do dnia zapłaty, wywiezione zostało na podstawie nieważnej w tym zakresie (z mocy art. 58 § 2 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny; Dz. U. Nr 16, poz. 93, ze zm.) czynności prawnej.

Realizując wymóg z art. 53 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK skarżąca wskazała zasadę równej ochrony innych praw majątkowych, dekodowaną w skardze konstytucyjnej z art. 64 ust. 1 i 2 Konstytucji, a naruszoną w konsekwencji prawomocnego częściowego oddalenia jej powództwa o zapłatę. Jednak niezależnie od treści kwestionowanych przepisów, do oddalenia powództwa doszło także przez uznanie go za konsekwencję nieważnej czynności prawnej. Z tego względu badana skarga konstytucyjna nie spełnia wymogu wykazania istnienia związku zachodzącego bezpośrednio między naruszeniem wskazanego prawa podmiotowego, a ostatecznym orzeczeniem jako środkiem tego naruszenia. Ponieważ wskazane naruszenie nie ma charakteru bezpośredniego (a warunek taki wynika z art. 79 ust. 1 Konstytucji: zob. postanowienie pełnego składu TK z 10 marca 2015 r., sygn. SK 65/13, OTK ZU nr 3/A/2015, poz. 35), skarga nie spełnia przesłanki określonej w art. 53 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK (zob. postanowienia TK z: 22 maja 2018 r., sygn. Ts 27/17, OTK ZU B/2018, poz. 119; 16 lipca 2018 r., sygn. Ts 212/17, OTK ZU B/2018, poz. 169; 11 września 2018 r., sygn. Ts 18/17, OTK ZU B/2019, poz. 150; 21 maja 2019 r., sygn. Ts 51/18, OTK ZU B/2020, poz. 174; 16 października 2019 r., sygn. Ts 232/17, OTK ZU B/2020, poz. 39; 14 listopada 2019 r., sygn. Ts 13/19, OTK ZU B/2020, poz. 63). Żądanie kontroli w trybie skargi konstytucyjnej, oderwane od motywów rozstrzygnięcia kształtującego prawa lub obowiązki skarżącego jako konkretnego, zindywidualizowanego podmiotu jest bowiem niedopuszczalne (zob. wyrok z 3 czerwca 2020 r., sygn. SK 36/19, OTK ZU A/2020, poz. 23).

W tym stanie rzeczy, na podstawie art. 61 ust. 4 pkt 1 u.o.t.p.TK, Trybunał Konstytucyjny odmówił nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej

POUCZENIE

Na podstawie art. 61 ust. 5 u.o.t.p.TK skarżącej przysługuje prawo do wniesienia zażalenia na powyższe postanowienie w terminie 7 dni od daty jego doręczenia.